

Klimaforandringer fører isbjørne og mennesker tættere på hinanden

Af Astrid M. Z. Bonde, ph.d.

April 2015

I Arktis sker temperaturforandringerne dobbelt så hurtigt som i resten af verden. Grønland oplever derfor særligt tydeligt hvordan de varmere temperaturer påvirker naturen og havisen. Henover de seneste 20 år er der sket store forandringer med havisen som åbner op for bådtrafik i ishavet. Når isen smelter, forsvinder isbjørnen i takt med at dens leveområde mindskes og der bliver færre af dens foretrukne byttedyr, ringsælen.

Isbjørnen er et stærkt symbol for Arktis. I Østgrønland er isbjørnen historisk kendt som Tornassuk. Dette navn betyder læremester for de hjælpende ånder og indikerer hvor ikonisk isbjørnen er for det grønlandske folk og har været gennem mange generationer. Med de igangværende klimaforandringer er isbjørnen gået hen og blevet truet på sin eksistens, fordi havisen svinder. Havisen er der hvor den fanger sin føde og som udgør dens leveområde. Når havisen svinder ind vil isbjørnene opholde sig mere tid i land, med den konsekvens at mennesker og isbjørne hyppigere kommer i kontakt med hinanden.

Isbjørnepoter på et telt. Nogle forskere kom i tæt nærkontakt med en isbjørn. De fik lavet så meget larm at bjørnen forsvandt, men det var noget af en oplevelse at blive vækket af en bjørn der stod op ad teltet. (Foto: Poul Møller Pedersen).

I disse år stiger antallet af isbjørne i Arktis der kommer i konflikt med mennesker hvilket ofte fører til at bjørnen bliver skudt. Sultne isbjørne mister hyppigere deres naturlige frygt for mennesker, og de søger ind mod bygder efter føde. Denne situation er farlig for både mennesker og bjørn.

Isbjørnen er i dag ikke udryddelsestruet, men presset på isbjørnebestandene er stor. Det er nemlig ikke kun klimaforandringerne der påvirker isbjørnene, men også forureningen fra den vestlige verden. Øget skibstrafik i det arktiske område og turisme er begge dele noget der også forstyrrer isbjørnebestandene. Der menes at være op til 25.000 isbjørne i hele det arktiske område.

Der findes fem forskellige bestande af isbjørne i Grønland. De fire findes i Vest- og Nordgrønland og menes at være i tilbagegang. Den femte bestand findes i Østgrønland, og denne ved man kun meget lidt om.

Jagt på isbjørne i Grønland er tilladt for den lokale befolkning der jager med brug af traditionelle metoder. Jagten er en del af den grønlandske kultur og anses som en rettighed for oprindelige folk. Mængden af isbjørne der må skydes bestemmes dog ud fra hvor mange isbjørne man mener der findes i de forskellige bestande. Derfor er det vigtigt at overvåge bestandene, hvilket kan være svært i disse arktiske områder hvor bestandene ofte deles mellem flere nationer, som fx Grønland og Canada.

Der mangler viden om den grønlandske isbjørnebestands samlede antal, og derfor er det på nuværende tidspunkt svært at udtale sig om status og fremtid for isbjørnen i Grønland og resten af Arktis. Derfor er det vigtigt med fortsatte studier af isbjørnene og deres sameksistens med mennesker. Deres overlevelse vil både afhænge af miljømæssige og klimamæssige faktorer, men i særdeleshed også lokalbefolkningen.

I de senere år har flere lande i Arktis igangsat undersøgelser for at vurdere hvor følsom arten er for klimaforandringerne og ophobning af miljøgifte. Grønland og Norge er desuden gået sammen om at undersøge isbjørnens vandringsmønster på den arktiske havis og hvordan denne udvikler sig med mindre adgang til havis. Disse skal bidrage til at estimere hvordan fremtidens isbjørnebestande vil udvikle sig.

I de igangværende studier inddrager man erfaringerne fra de mennesker der til daglig skal leve med bjørnene på tæt hold og måske endda "i baghaven" så lokale bliver hørt og inddraget i de undersøgelser og den forvaltning der finder sted.

Kombinationen af de klimatiske, miljømæssige og sociale studier er nødvendige for dels at finde ud af hvor truet isbjørnen er i sit liveområde og for at udvikle en bæredygtig forvaltningsplan hvor både mennesker og isbjørnes behov tilgodeses.